

Izvještaj sa sastanka Medjunarodnog komiteta ICOM-a za osposobljavanje muzejskih stručnjaka - Pariz, 13 - 17. 4. 1976.

Sastanak je započeo 13.4.1976. ujutro u maloj dvorani zgrade UNESCO-a u Rue Miollis. Otvorio ga je tajnik Komiteta gosp. J. B. Cuypers. Ispričao je odsutnog predsjednika Komiteta gosp. Gabusa. Prvi dan predsjedovao je dr Malinowsky iz Poljske. Sudionike je pozdravio glavni tajnik ICOM-a. Ja sam ispričao dra Bauera i pozdravio sudionike u njegovo ime.

Najprije je J.B. Cuypers podnio kratki sažetak zaključaka sa sjednice Komiteta održane u Kopenhagenu i naglasio:

- potrebu intenzivnog proučavanja publike u muzejima,
- potrebu proširenja plana edukacije i na to područje,
- nužnost anketiranja muzeja o problemima koji direktno ovise o osposobljavanju personala i
- nužnost distribucije prihvaćenog sustava audio vizualnih programa.

Nadalje je ponovio prijedloge koji su ušli u program ICOM-a:

- izraditi program za simpozij predavača muzeologije ICOM-a,
- izraditi prijedloge nastavnih programa muzeologije unutar ICOM-a,
- uspostaviti neposrednije veze s članovima Komiteta.

Zatim je ukratko iznio rezultate rada Komiteta u protekle dvije godine. Godine 1975. proširen je Komitet koji broji 45 članova i 5 kolektivnih članova. Održana su 2 sastanka izvršnog biroa radi koordinacije rada grupe za audiovizuelna sredstva. Izrađene su dvije klasifikacione sheme programa, koje treba prodi-

skutirati i tada prihvatiti kao metode. Organizirana je zamjena materijala koji bi mogli poslužiti u nastavi. U listopadu 1975. organiziran je u Barceloni sastanak predavača muzeologije. Prisustvovala su samo dva člana Komiteta: Stanfield i Gabus. Sastanak nije uspio, i Komitet nije zadovoljan načinom organiziranja tog sastanka. Osnovan je tečaj muzeologije u Josu - Nigerija - s posebnim programom. Uspostavljeni su kontakti sa srodnim komitetima ICOM-a, koji su rezultirali konkretnim rezultatima.

Felipe Lacouture iz Meksika podnio je izvještaj o radu Radne grupe za audiovizuelne programe. Istaknuo je nužnost primjene audiovizuelnih sredstava u studiju muzeologije i nužnost izrade odredjenih audiovizuelnih programa. Zbog mogućnosti različite upotrebe dijapozitiva mora se utvrditi zajednički klasifikacioni sustav. Treba izraditi katalog i time omogućiti široki izbor tema za svaki pojedini studij. Kako postoje različiti načini klasificiranja programa i vizuelnog materijala, trebalo bi se odlučiti za primjenu jedinstvenog načina. Postoji sustav ICOM-ova dokumentacionog centra koji nije primjenljiv u malim podjelama. Stansfieldova klasifikacija temelji se na međunarodnoj bibliotečnoj klasifikaciji ICOM-a iz 1967. godine. Direktno se na dijapozitiv piše predmet, broj ICOM-ove klasifikacione sheme, ime grada i muzeja.

Unutar pojedine grupe dijapozitivi su klasificirani prema rednom broju. Subpodjela odnosi se na grad i muzej. Oba sustava pretpostavljaju postojanje kataloga, s kodom, s imenom ili i jedim i drugim.

Poslije podne istog dana raspravljalo se o prijemu novih članova u Komitet i o izradi pravilnika za rad Komiteta. Nakon duge rasprave osnovana je radna grupa: Cuypers, Lacouture, De Felice, koja će za završnu sjednicu predložiti zaključke.

Nakon toga je gospodjica C. Marandet izložila kratak referat: "Problemi školovanja muzealaca u Francuskoj". Naglasak je stavila na zavičajne muzeje u pokrajini. Referat je iznio probleme bez teoretskih ili općih stanovišta. Osnovni je problem raz-

nolikost stručnjaka koji rade u muzejima, raznolikost muzeja i načina njihova plaćanja. Plaća kustosa u muzejima ovisi o kategoriji muzeja, a ovu određuju ministarstva kulture i unutrašnjih poslova. Sve kustose imenuje ministarstvo, i to tek pošto su stavljeni na listu kustosa. Kustos provincijskog muzeja mora najmanje 3 mjeseca stažirati da bi došao na listu. Svrha je prethodno upoznavanje s radom u muzeju. Za kandidate sa znanstvenim stupnjem procedura je drukčija. Ispit za kustosa uključuje poznavanje kulturnog nasljedja. Kandidate za zvanje kustosa pripremaju fakulteti i instituti. U godini 1975. na listi se nalazilo 55 novih kandidata, a imenovano je 16 kustosa. Kako broj kustosa raste, bit će lakše organizirati tromjesečno pripravničko školovanje u muzejima. Očit je nedostatak kustosa u pokrajini. Neravnoteža između porasta zahtjeva koji se stavljaju pred kustosa i rasta plaće očita je. Zbog slabije plaće kustosi su pretežno žene. Kustosi traže specijalnije obrazovanje. Gospodin J. Leymarie, direktor škole u Louvreu, govorio je o školovanju kustosa kod njih. Ta je škola osnovana 1882. i vezana je uz zbirke Louvrea. Ona je prva institucija koja je školovala muzejske stručnjake nakon Instituta za umjetnost. U njoj se učio povijest umjetnosti, arheologija, muzeologija i administracija. Studij se temelji na proučavanju francuskih javnih kolekcija. Profesori su kustosi. Tri su razine školovanja. Najviše razina ima trogodišnji program u kojemu se uči povijest umjetnosti, a nakon toga student može birati između 22 specijalizirana tečaja. Druga razina obuhvaća tečajeve u različitim muzejskim institucijama u Francuskoj i u vi svijetu. Treća je razina školovanje publike. To su tečajevi koji se održavaju triput tjedno nakon završetka radnog vremena. Na najvišoj razini studija škola prima 30-40 znanstvenih teza visoke kvalitete, koje se publiciraju u reviji Louvrea. Sustav koji se provodi temelji se na progresivnom eliminiranju kandidata.

Na kraju dana G.H. Riviere je govorio i o odnosu nacionalnih parkova i muzeja s naglaskom na interdisciplinarnosti.

Drugi dan, 14. 4. 1976. sjednice su se održavale u Musée des Artes Traditions Populaires. Predsjedovao je J. Manoury, predstavnik Nacionalnog komiteta ICOM-a za Francusku.

Uvodno je o samom muzeju govorio M. Guillet. Muzej je otvoren 1968. na inicijativu i suradnju G. H. Riviera. Danas je u muzeju zaposleno 160-170 ljudi.

Projektirao ga je arhitekt Du Buisson. Muzej ima 3 galerije, 2 stalne i 1 povremenu, s 2-3 izložbe svake godine. Od stalnih galerija jedna je kulturna galerija sa stalnim prostorom za publiku, a druga je studijska, za pojedinačna studijska istraživanja. Muzej čuva 80.000 trodimenzionalnih i 60.000 dvodimenzionalnih predmeta. Dvadeset stručnjaka provodi istraživanja na etnološkom i sociološkom području. Prije otvaranja nove, kulturne galerije, muzej je imao 80.000 posjetilaca godišnje. U projektu je izgradnja kulturnog centra uz muzej. Veliki dio posjetilaca učenici su koji organizirano posjećuju muzej, a nakon pregleda izložbe rade u posebnim ateljeima na oblikovanju onih materijala koje su upoznali na izložbi. U obrazovanju stručnjaka suradjuju s tri ustanove: školom u Louvreu, Ecole pratique (visoka razina, ali se pri upisu testira znanje, a ne diploma) i Sveučilištem u Parizu na nizu znanstvenih područja, koja su vezana uz restauriranje muzejskih predmeta. Unutar njihova muzeja svake se godine specijalizira mnogo stručnjaka iz različitih zemalja. Tako je prošle godine bilo 75 stručnjaka koji su specijalizirali muzeografiju, restauriranje i inventariziranje muzejskih predmeta i automatsku obradu podataka. Za te se specijalizacije raspisuje nacionalni natječaj, a kandidati moraju imati visoku stručnu razinu, znanje o odredjenim područjima, posebice s područja etnologije.

Nakon toga je J. Manoury objasnio funkcioniranje i kategorizaciju francuskih muzeja. Unutar Državnog sekretarijata za kulturu djeluje Direkcija francuskih muzeja koja ima nadležnost nad 30 nacionalnih muzeja, 30 klasificiranih muzeja, 52 kontrolirana muzeja prve kategorije i oko 200 kontroliranih muzeja druge kategorije. Unutar te direkcije djeluje i Generalna inspekcija klasificiranih i kontroliranih muzeja, a istodobno se uspostavlja državno tutorstvo nad nacionalnim vrijednostima u muzejima izvan vlasništva države.

U vezi s tim vodi se briga o konzerviranju, obogaćivanju, tran-

smisli i difuziji kolekcija. U nacionalnim muzejima nalaze se državne kolekcije, i svi su službenici državni službenici. U klasificiranim muzejima kolekcije su vlasništvo lokalnih faktora i različitih udruženja, a tek je dio službenika državni. U kontroliranim muzejima nema državnih službenika i kolekcije nisu državne. Sve kustose određuje i postavlja ministarstvo, ali ovisno o kategoriji muzeja plaća ih država ili lokalne vlasti.

Oko 100 muzeja je izvan nadležnosti Direkcije francuskih muzeja. To su tehnički muzeji o kojima se brine Conservatoire National des Arts Et Metiers, muzeji mornarice o kojima vodi brigu Direkcija pomorskih muzeja i Pomorski muzej u Parizu, muzeji prirode koje vodi Nacionalni muzej prirode i vojni muzeji o kojima se ravnopravno brine Direkcija francuskih muzeja i Vojni muzej u Parizu.

Da bi se uspostavila povezanost između prirodnih i ostalih muzeja, naročito u provinciji, u operativnim komisijama djeluju članovi jednih i drugih muzeja. Npr., o prirodnim muzejima vodi brigu Državni sekretarijat sveučilišta, a o ostalim muzejima Državni sekretarijat za kulturu. Unutar njih djeluju Nacionalni muzej prirode i Direkcija francuskih muzeja. Oni osnivaju Generalnu inspekciju prirodnih muzeja u provinciji i Generalnu inspekciju kontroliranih muzeja. Te inspekcije imenuju višu komisiju za muzeje prirode u provinciji i komisiju za muzeje u provinciji. U komisijama su neki zajednički članovi.

U nacionalnim muzejima nema organiziranog školovanja muzejskog personala. Kustosi i ostalo osoblje klasificiranih muzeja stazira i usavršava se u školi u Louvreu, dok se osoblje kontroliranih muzeja školuje ili u Louvreu ili u Ecole de patrimoine artistique.

Nakon razgledavanja kulturne galerije muzeja pod vodstvom G.H. Riviera nastavljena je rasprava o muzeologiji za koju se naglašavalo da mora težiti prema interdisciplinarnosti, da mora pratiti aktualne probleme današnjice i graditi svoju teoriju i praksu na različitim uzorcima i primjerima.

G.H. Riviere je informirao članove Komiteta o pokušaju osnivanja tečaja muzeologije za redovne studente Sveučilišta i strane studente, ali pod posebnim okolnostima. Naime, predavanja bi se održavala 6 mjeseci u 3 smjera: teoretski, praktični i rad unutar ICOM-ova dokumentacionog centra. Svaki bi smjer za predavanja odabrao jedan dan u tjednu, tako da to ne bi bila kontinuirana nastava, nego nastava koja bi se mogla pratiti uz rad ili uz studije.

Treći dan, 15. 4. 1976, sjednica je održana u Muzeju francuskih nacionalnih spomenika. Na rasporedu je bio izvještaj grupe za audiovizuelna sredstva.

Nakon pregleda niza dijapozitiva o načinima izlaganja arheologije, kulturne povijesti i suvremenih događaja iz Muzeja u St. Germaine an Lay, Pragu, Kölnu, Berlinu i Dresdenu, koje je komentarom pratio predstavnik Nizozemske, G.H. Riviere je pokušao rezonirati neke probleme u upotrebi dijapozitiva:

On predlaže organizaciju raznih fondova dijapozitiva koji bi se eksploatirali u čitavom svijetu. Broj dijapozitiva morao bi biti podjeljen u određene tematske cjeline, bez eksperimentiranja. Sustav tema treba da proučava radna grupa isto kao i način produkcije i klasifikacije, kako bi rad bio pregledan. Dijapozitivi bi morali obradivati dobre i loše primjere. Na temelju programa trebalo bi ih snimiti u različitim muzejima, dostaviti UNESCO-u, osigurati njihovo čuvanje u klimatiziranim uvjetima i istodobno izraditi kataloge, pa bi se tada kopije izradjivale i dostavljale prema narudžbi.

Poslijepodnevni rad nastavio se u Rue Miollis. Najprije je dr K. Malinowski govorio o studiju u Poljskoj naglasivši raznolikost školovanja muzeologa, konzervatora i restauratora. Dao nam je publikaciju iz koje se vidi način školovanja muzejskih stručnjaka u Poljskoj.

Nakon toga je sam iznio profil našeg studija u Zagrebu, predao članovima Komiteta program studija na engleskom jeziku i dao pregled dosadašnjih magistarskih radnji, ukazujući na po-

trebu interdisciplinarnosti. U diskusiju povodom moga izvještaja naglašena je vrijednost takvog pristupa studiju muzeologije, gdje su uključeni dokumentacija, bibliotekarstvo i arhivistika, ali je naglašeno da bi onaj dio, koji se odnosi na muzeologiju kao zasebnu disciplinu, trebalo još šire tematski postaviti, tako da se ravnoteža u provodjenoj interdisciplinarnosti ne poremeti na uštrb muzeologije.

Odnosi bi trebali da budu otprilike 1:4.

J.B. Cuypers govorio je o specijalističkim tečajevima u Belgiji koji uključuju 4,5 mjeseci posjet muzejima i specijaliziranim organizacijama u Belgiji. Materijal o tome može se dobiti u ICOM-ovu INDOK centru.

De Felice je iznio probleme studije muzeologije u Italiji: Napulj, Firenca i Bologna.

Felippe Lacoutöre podnio je izvještaj o zaključcima Radne grupe za audiovizuelna sredstva, koja je odvojeno radila. Zaključeno je da se grupa pojača i da prezentira detaljniji program, da se radi u dvije podgrupe, jedncj u Parizu, a drugoj u Americi, i da se izradi katalog tema.

Nakon toga pristupilo se formiranju novih radnih grupa. Dvije su se nametnule kao prioritetne i one su odmah formirane, jer se javio dovoljan broj zainteresiranih. To su: grupa za proširenje programa muzeologije i grupa za tretiranje muzeologije i publiciranje jedinstvenih udžbenika. U obje sam grupe predložio dra A. Bauera kao člana.

Za ostale grupe: za propagandu školovanja muzejskih kadrova, za ujednačavanje uvjeta studija i utvrđivanje vrijednosti svje dodžbi i diploma, za probleme stažiranja i stipendija, za osvježavanje znanja muzejskog osoblja i praćenje suvremenih strujanja u muzeologiji, odlučeno je da će se pismeno zamoliti članovi Komiteta neka se opredijele za rad u pojedinoj od njih.

Nadalje je odlučeno da će se idući sastanak Komiteta održati u Moskvi ili Lenjingradu u svibnju 1977. uz generalnu konferenciju ICOM-a. Belgija će organizirati sastanak 1978, a 1979. vje

rojatno Leicester u Velikoj Britaniji.

Predložio sam da se razmotri pitanje razmjene predavača ili bar da se publicira popis predavača muzeologije u svijetu s naznakom specijalizacije, kako bi se mogla iskorištavati zajednička iskustva. U Lenjingradu treba da predočim informaciju o tome.

Završna sjednica Komiteta održana je 16.4.1976. Prisustvovali su joj generalni tajnik ICOM-a i Jurij Turčenko, direktor UNESCO-ove direkcije za muzeje. U raspravi o zaključcima koji se odnose na formiranje novih radnih grupa Komiteta J. Turčenko je upozorio da bi trebalo boditi računa o publicističkoj djelatnosti UNESCO-a, da s Radnom grupom za tretiranje muzeologije ne dodje do stanovite konfuzije. Naglasio je da je UNESCO izdao knjigu Kennetha Hudsona: "Muzeji jučer : danas : sutra", koja je priručnik muzeologiji. Nadalje je predložio da se u zaključcima uzme u obzir djelovanje svih regionalnih centara UNESCO-a posebice onog u Tokiju. Zatim je ukratko iznio teme nedavno održanog regionalnog savjetovanja UNESCO-a o muzejima za područje istočne Azije. Zbog zanimljivosti savjetovanja, vrijedi naglasiti teme o kojima se raspravljalo:

- adaptacija muzeja u suvremene svrhe,
- školovanje muzejskih specijalista i srednjeg kadra u muzejima,
- povratak umjetnina.

Sudjelovali su predstavnici 16 zemalja Azije i Oceanije. Prihvaćena preporuka sastoji se od tri dijela. Jedan je upućen UNESCO-u, drugi državama - članicama, a treći specijaliziranim muzejskim organizacijama.

UNESCO-u su upućeni ovi zahtjevi:

- organiziranje školovanja muzejskih stručnjaka,
- pomoć u financiranju razmjene pripravnika,
- formiranje tima stručnjaka i eksperata iz Azije za savjete i pomoć na zahtjev pojedine zemlje,
- zaštita seoske kulture,

- isticanje medjudisciplinarnosti u radu stručnih grupa,
- osnivanje tečajeva za posebne aktivnosti,
- jačanje muzejskog centra u Indiji s naglaskom na studiranju arhitekture muzeja i načina ekspozicije.

Državama-članicama:

- da nadju zajednički sustav za odgoj pripravnika,
- da osnuju tečajeve za muzeologiju i za osvježanje znanja,
- potaknu svestraniji odnos prema školama i masmedijima.

Muzejskim organizacijama:

- da prošire programe muzeologije,
- da uskoro suradjuju sa srodnim djelatnostima.

Nakon izlaganja J.Turčenka Komitet je uključio u zaključke i regionalni centar u Tokiju. Što se tiče radne grupe za tretiranje muzeologije i publiciranje, zaključeno je da bi ona morala djelovati na višoj razini i s većom teoretskom širinom od spomenute Hudsonove knjige, te da ne postoji opasnost od paralelizma.

Nadalje je zaključeno da se direktori regionalnih centara UNESCO-a zamole za sudjelovanje u radu Komiteta.

Isto tako treba od ICOM-a zatražiti da od raspoloživih sredstava predvidi određeni iznos za nesmetani rad radnih grupa.

Na kraju su prihvaćena interna pravila za rad Komiteta. Zadaci toga stalnog Komiteta ICOM-a jesu:

- a) briga o školovanju i učenju muzeologije na svim razinama, u centrima, laboratorijima, radionicama, specijalnim školama (uz muzeje ili sveučilišta),
- b) studiranje problema školovanja muzejskog osoblja, razmatranje solucija, donošenje preporuke i sl., kako bi se ohrabrio znanstveni i istraživački rad na unapredjenju programa školovanja muzejskog osoblja,

c) sabiranje informacija o školovanju i metodama školovanja muzejskog osoblja, uz publiciranje rezultata.

Treba osnovati biro za koordiniranje rada radnih grupa. Članovi su Komiteta individualni i kolektivni. Individualni članovi moraju biti članovi ICOM-a, a kandidaturu moraju podnijeti u pismenom obliku uz kratku biografiju. O prijemu novih članova odlučuje se na plenarnom sastanku Komiteta.

Član ovog Komiteta ne može istodobno biti regularni član drugih ICOM-ovih komiteta.

Tko neopravdano izostane sa 2-3 plenarna sastanka, briše se s popisa članova.

Kooptirani članovi za specifične probleme u pojedinim radnim grupama ne moraju biti muzejski radnici.

Biro Komiteta sačinjavaju: predsjednik, tajnik i koordinatori radnih grupa, a mandat im traje najviše 6 godina.

Radne grupe formiraju se za pojedine probleme. Urutar grupa izabire se koordinator.

Komitet se sastaje svake godine ako je moguće, a najmanje svake treće godine uz Generalnu skupštinu ICOM-a.

Ovaj poslovnik treba poslati svim članovima Komiteta, zajedno sa zamolbom za rad u pojedinim radnim grupama.

Ivo Maroević